

crkva u svijetu

godina XXI • broj 2 (90) • split • 1986

DVADESET GODINA NAKON KONCILA*

Frane Franić, nadbiskup splitsko-makarski

1. Dvadeseta godišnjica Koncila poklapa se s dvadesetom godišnjicom osnutka našeg časopisa *Crkva u svijetu*. Već nam to poklapanje pokazuje vezu između II. vatikanskog općeg sabora i našeg časopisa. Tu vezu pokazuje i samo ime časopisa. To je ime uzeto od naziva pastoralne konstitucije Koncila *Crkva u suvremenom svijetu* (GS), uz malu preinaku; izostavljena je riječ »suvremenom«. To je učinjeno zato, da se dobije kraći naslov.

•
* Ovaj broj posvećujemo simpoziju NAŠA CRKVA U NAŠEM VREMENU, koji je 3. i 4. prosinca 1985. organiziralo naše uredništvo u povodu 20. obljetnice izlaženja Crkve u svijetu i 20. godišnjice zaključenja Koncila. Simpozij je u Velikoj dvorani splitske Bogoslovije pozdravio i otvorio nadbiskup dr. Frane Franić. Sudjelovalo je 11 predavača i oko 120 slušatelja, od kojih je jedan dio živo sudjelovao u diskusijama. Pozdrave su nam i čestitke uputili brojni prijatelji, predstavnici našeg crkvenog i kulturnog života, među njima i Papin predstavnik, pronuncij Francesco Colasuonno.

Zbog financijskih i tehničkih razloga ne možemo donijeti sve materijale. Od 11 predavanja ovdje donosimo 9. Pozdravne smo govore uvrstili (nisu dugi), a diskusiju nismo, jer bi zauzela veliki prostor (usput spomenimo da za svaku stranicu u reviji plaćamo cc. 7.000 din tiskarskih troškova). Bilo je u diskusiji plodnih i aktualnih rasprava, pitanja, dopuna i odgovora: o Koncilu i pokoncilskim shvaćanjima, o njegovoj stvarnosti i ostvarivanju u nas, zatim o pretkoncilskim i pokoncilskim teološkim i eklezijalnim kretanjima u našoj Crkvi, o laikatu i laičkom apostolatu u ovom vremenu, o ekumenizmu i dijalogu, o filozofijskim kretanjima i životnim izazovima, o njihovom utjecaju na naša crkvena kretanja i praksu, o katehezi i mladeži, o ponašanjima i uspjesima u našoj Crkvi, o njezinu položaju i obavezama, o sadašnjosti i budućnosti.

Zahvaljujemo i ovdje svim suradnicima, prijateljima i sudionicima, posebno predavačima i diskutantima, koji su pridonijeli da ovaj simpozij nije bio prigodno-svečarski nego znanstveno-problemski i životno-aktualan, kako će se vidjeti i iz priloženih radova (Uredništvo).

2. Časopis CUS osnovao je Biskupski — sada Nadbiskupski — ordinarijat u Splitu. Naknadno su se, kao osnivači, priključili ostali biskupski ordinarijati splitske metropolije, osnovane 1969. godine. Stvarno i stoji napisano u impresumu časopisa da su njegovi *izdavači biskupski ordinarijati naše metropolije*.

3. Silom prilika najviše sam se, kao biskup i kao profesor Teologije u Splitu, od 1944. do 1980. bavio ekleziologijom. Zanimalo me je pitanje, kako se treba Crkva odnositi prema marksističkoj civilizaciji koja nastaje i koja je, prema mome mišljenju, veliki povijesni proces koji će dugo trajati. Dodir između nove civilizacije i stare kršćanske civilizacije usporedio sam, u jednom svom predavanju još 1955, s dodirom između antičke grčko-rimske civilizacije i kršćanstva te ustvrdio da će do pomirenja, dotično do neke buduće sretne sinteze, doći veoma mučno i veoma kasno, nakon po prilici 300 godina, kao što je toliko vremena trebalo za pomirenje ili sintezu između antičke i kršćanske civilizacije. Od tih 300 godina, tvrdio sam i tvrdim, da treba oduzeti oko 150 godina koje su prošle od prvog dodira ovih dviju civilizacija našega vremena (usp. moju knjigu *Putovi dijaloga*, CUS, Split 1973.).

Svi moji interventi na Koncilu i u pretkoncilskoj i koncilskoj Teološkoj komisiji kao i moje djelovanje poslije Koncila odvijali su se u toj perspektivi.

4. Drugi važan element u mojim pretkoncilskim, koncilskim i pokoncilskim doktrinarnim stajalištima bilo je moje najdublje uvjerenje da se jednom objavljene Božje Istine ne mogu u sebi mijenjati, ali se mogu i moraju mijenjati u ljudskoj sve dubljoj spoznaji pod utjecajem Duha Svetoga, te duše Crkve, i pod vodstvom crkvene hijerarhije. Vjerske dogme naime nisu nešto mrtvo, nego živa Božja Riječ, koja ima nešto posebno i životvorno da kaže svim vremenima, svim kulturama, svim društvenim sustavima, vodeći tako ljude, njihove kulture i njihova konkretna društva prema napretku, i u konačnici prema Bogu i njegovu Kraljevstvu.

To sam uvjerenje stekao i trajno produbljivao tumačeći, kako rekoh, kroz 30 godina, na splitskoj Teologiji dogmatiku ili njezine pomoćne znanosti.

Odnos između Boga i Svijeta, između Božje transcendencije i imanencije za nas su smrtnike vječna i nerazrešiva pitanja. To je naglasio i Koncil sa svoje dvije konstitucije: *O Crkvi* (Crkva u sebi) i *Crkva u suvremenom svijetu* (Crkva u odnosu prema svijetu). U prvoj, dogmatskoj konstituciji naglašen je identitet Crkve u sebi, koji se nikada ne mijenja, a u drugoj, pastoralnoj konstituciji naglašena je potreba prilagođavanja Crkve Svijetu i upravo potreba služenja Crkve našem suvremenom svijetu. To se služenje temelji na ljubavi u dimenziji križa.

5. Kako je poznato, obje su konstitucije izazvale velike rasprave na Koncilu, jer su koncepcije o nepromjenjivom identitetu Crkve i njezinoj prilagodbi svijetu različito shvaćali različiti teolozi i biskupi. Ja sam u tome imao svoja mišljenja koja sam u Koncilu izražavao te sam od njih, mogao bih reći, izgarao.

Različita mišljenja o identitetu Crkve, posebno s obzirom na odnos između službe papinstva i biskupskog kolegijaliteta u Crkvi, kako su te službe izražene u konstituciji *O Crkvi — Lumen gentium*, papa Pavao VI. pojasnio je i spriječio moguća kriva tumačenja teksta svojim razjašnjenjem »Nota praevia«.

Također su ostala neka pitanja u konstituciji *Crkva u suvremenom svijetu — Gaudium et spes* nedorečena, što se vidi iz pokoncilskih različitih tumačenja teologa raznih škola o jednoj i drugoj konstituciji.

Vraćajući se dakle s Koncila želio sam da i mi nešto pridonesemo rješavanju tih aktualnih problema naše Katoličke Crkve i da uputimo našu nadbiskupiju pravim putem te tako pridonesemo da se naša domaća Crkva sačuva od mogućih devijacija na dogmatskom i pastoralnom polju u našim prilikama.

6. Malo sam se duže zadržao na ovoj problematici potrebe očuvanja identiteta Crkve u njezinu unutarnjem životu, posebno potrebe očuvanja njezinih bitnih hijerarhijskih struktura, ustanovljenih od Krista — stoga nepromjenjivih — i potrebe prilagođavanja Crkve potrebama Svijeta, potrebe da Crkva služi Svijetu.

Iz tog se izlaganja, makar kratkoga, može vidjeti da je naš časopis sa svojim imenom izrastao iz Koncila kako sam ga ja doživljavao, a mogu reći i svi biskupi splitske metropolije.

7. Naravno, bez suradnje svećenika i laika ne bismo mi biskupi ništa mogli postići u svojim Crkvama, pa ne bi bilo moguće ni osnivanje jednog crkvenog časopisa.

U vezi s tom tvrdnjom moram odati priznanje za osnutak i početne uspjehe CUS-a don Ivanu Cvitanoviću, svom tadašnjem osobnom tajniku, i dvama laicima: g. Jakovu Jukiću i g. Edi Marinkoviću. Njih bih mogao s pravom nazvati suosnivačima CUS-a, kao i don Mati Meštroviću koji je ubrzo pomogao u radu i uređivanju do 1969. godine.

Ipak moram primijetiti da sam ja osobno bio prvi urednik CUS-a, da sam morao čitati i ocjenjivati sve materijale poslane za tiskanje i primati kritike koje su mi slali pojedini čitatelji; među tim kritičarima spominjem dra Antu Pilepića i dra Jordana Kuničića.

Poslije su sa svojim suradnjama odustali don Ivan Cvitanović i Edo Marinković, a Jakov Jukić se je razvio u vrijednog sociologa religije.

Za daljnji razvoj CUS-a i raznih izdavačkih nizova, bibliotekā CUS-a vrlo zaslužan je dugogodišnji urednik, lektor i korektor dr. Drago Šimundža, koji te poslove obavlja stručno i savjesno uza sve svoje obaveze profesora u našoj nadbiskupskoj srednjoj školi.

8. Osjećam dužnost da se ovdje sasvim kratko osvrnem na neka predavanja ili, bolje, na neka mišljenja izrečena u predavanjima na ovom simpoziju.

a. U jednom je predavanju rečeno da najveću zaslugu za širenje koncil-ske nauke u nas ima TDKS.

Odgovaram da nitko od nas biskupa nema ništa ni protiv Teološkog društva ni protiv Kršćanske sadašnjosti, ako bi se to dvoje stvarno rastavilo tako da bi Teološko društvo postalo crkvena organizacija, a Kršćanska sadašnjost otala, kao izdavačko poduzeće, makar i u sadašnjem statusu, kao društvena ustanova.

To bi odgovaralo rimskom dokumentu *Quidam episcopi* i jednodušnom zaključku sabora BKJ, održanom u Đakovu 29. IX. 1982. Naime teološki pastoralni rad spada na bitne strukture Crkve, kako su ustanovljene od Krista, i ne može se istrgnuti iz organske veze s hijerarhijom, a da se ne povrijedi identitet same Crkve, kako ju je Krist ustanovio.

b. Također je rečeno da su »događaji« u Međugorju uglavnom negativna pojava pokoncilске Crkve u nas.

Ne znam zašto je trebalo te događaje tako kruto ocijeniti prije nego je Crkva donijela svoj konačan sud o tim događajima. Naime, dok Crkva ne donese takav svoj definitivni sud, privatno se može o tim događajima misliti slobodno — bilo pozitivno, bilo negativno — i mogu se voditi privatna hodočašća, kao što se to i u nas i u svijetu na svih pet kontinenata čini. Ta sloboda je potrebna u ovom času tim više što se u Međugorju, prema priznanju svih, mnogo li dobro moli, što se tamo događaju brojna obraćenja i vrše postovi, što donša blagotvorne plodove za vjerski život.

c. Jedan je predavač ustvrdio da se u nas teologija ne može dovoljno razvijati, jer neki biskupi ne dozvoljavaju dovoljnu slobodu za teološki rad. Među takve biskupe naveden sam i ja kao onaj koji koči slobodu mišljenja i teološkog razvoja u pisanju i praksi.

Odgovaram da u Crkvi postoje dva učiteljska auktoriteta u naučavanju i tumačenju Božje Riječi: autentični doktrinarni auktoritet pape i biskupa koji su s papom u jedinstvu vjere, ufanja i ljubavi, i znanstveni auktoritet teologa. Treba da ta dva auktoriteta međusobno surađuju, ali *cum Petro et sub Petro, cum episcopis et sub episcopis*, kako se izražava Koncil. Traženje rastave tih dvaju auktoriteta nije u skladu ni s Evanđeljem ni s Koncilom.

To su neki od okvira u kojima bismo mi biskupi splitske metropolije, kao osnivači i izdavači Crkve u svijetu, željeli da se ta naša crkvena revija kreće.

Čestitam 20. obljetnicu CUS-u i želim joj sve veći broj čitatelja, osobito u našoj metropoliji.